

DR. KÁRPÁTI ZOLTÁN TUDOMÁNYOS FŐMUNKATÁRS EMLÉKEZETE
(2019. 02. 08.)

DOI 10.35402/kek.2019.1.13

A búcsúzás fontos és sokszor jelentéktelennek tűnő emlékeket hoz felszínre, eltűnődünk, milyennek ismertük, ismertük-e elég mélyen, lényegileg azt a személyt, akitől többé már semmit sem tudunk megkérdezni. Állunk megilletődve a ravatalánál, s nekünk, akik kollégái, barátai voltunk Kárpáti Zolinak máris felsejlik kedves mosolya, érdeklődő kérdéseinek sora. Öröm volt találkozni vele, jókedve, figyelmessége hamar eloszlatta a körülötte lévők borús hangulatát, igyekezett megosztani szakmai, emberi dilemmáit, kutatási terveit, eredményeit. Szívesen mesélt a külföldi és a hazai partnerekkel végzett munkáiról, különösen a felnőttoktatás fejlesztéséről. Éppúgy használta kutatásaiban a friss hazai és nemzetközi kutatási eredményeket, mint ahogy sokat merített a felsőoktatási tapasztalataiból. Integratív személyiség volt.

Ha nem is a teljesség igényével, de néhány fontos állomása oktatói-kutatói pályájának:

1968 óta volt a Magyar Tudományos Akadémia Szociológiai Kutató Intézetének (korábban csoportjának) munkatársa, 1986 óta főmunkatársa, miután a szociológia tudomány kandidátusa lett. 1998-tól az MTA Köztudományi Intézetének tagja. 2004-től a Budapesti Gazdasági Főiskolán főigazgató helyettese, ill. oktatója volt kutatói tevékenysége mellett.

Mindezzel párhuzamosan 8 külföldi (európai és amerikai) és 4 hazai tudományos társaságban aktív szerepet töltött be.

Szakértői tevékenységet végzett hazai és külföldi kutató, oktató, szociális és állami intézmények és vállalatok számára (többek között a Budapesti Gazdasági Főiskola, TUNGSRAM, Budapesti Várostervező Intézet, Építési és Városfejlesztési Minisztérium, Miniszterelnöki Hivatal, szociális ellátó és gondozó intézmények, városi és falusi önkormányzatok, USA Munkaügyi Minisztérium, Európa Tanács).

27 jelentős hazai és nemzetközi kutatásban vett részt mint vezető, vagy társkutató (többek között: PHARE, OTKA, Magyar Népfőiskolai Társaság, Soros Foundation, IREX, PROFMEX-UCLA /USA/, European Association for the Education of Adults, University of Edinburgh /UK/, CNRS /Paris/.

Kutatási területei:

társadalmi – és területi egyenlőtlenségek, urbanizáció, város- és faluszociológia, életmód és életvitel, szociális ellátás, szociálpolitika, hátrányos helyzet és felzárkóztatás, szakképzés és felnőttképzés, iskolai demokrácia.

Oktatói pályájának rövid összefoglalása:

9 főiskolai és egyetemi oktatóhelyen tanított, mint főiskolai és egyetemi tanár, köztük 3 külföldi egyetemen (McMaster University, Hamilton /Kanada/, The University of Connecticut, Storrs /USA/, Virginia Polytechnic Institute and State University, Balcsburg /USA/. Az oktatási területek megegyeznek a kutatási területekkel.

Tevékenységének fő elve a kutatás és oktatás összekapcsolása, a tudományos eredmények hasznosítása az oktatásban, a kompetencia és jártasság fejlesztése a társadalmilag hátrányos helyzetű rétegeknél, az aktív állampolgárság kibontakoztatása.

Közel félszáz hazai és nemzetközi publikáció szerzője.

Mindezt tekinthetjük egy érdekes, kihívásokkal teli, összetett értelmiségi pályának. A búcsúzáskor azonban a személyes élményeké az elsőbbség. Beszélgetéseink során gyakran irodalmi, művészeti példákat hoztunk annak igazolására, hogy milyen fontosnak tartjuk a különféle tudások adaptálását a magyar viszonyokra. Számos alkalommal idézte József Attilát, nemcsak verseit, hanem prózáját is. Megtaláltam az egyik általa hivatkozott forrást:

„...Nem értem, hogy miért volna alacsonyrendű a játék, a gyermekek öröme. Én boldog pillanataimban gyermeknek érzem magamat, s akkor derűs a szívem, ha munkámban játékot fedezek fel. Félek a játszani nem tudó emberektől, és mindig azon leszek, hogy az emberek játékos kedve ne lan-

kadjon, hogy azok a szűkös életfeltételek, amelyek a játék kedvét és lehetőségét szegik, megszünjenek...

A költő alkot, és ez nem jelent kevesebbet, mint hogy alakítja a világot, az emberi világot, az emberséget, azoknak a segítségével, akik a társadalmi munkamegosztás révén mással vannak elfoglalva, úgy osztoznak a költő tevékenységében, hogy művét szeretettel veszik magukhoz. mert a mű nem annyira a művész, mint inkább azok által él, akik szeretik a művészetet és azért szeretik, mert keresik benne az emberséget”.

Kedves Barátunk, Kárpáti Zoltán, mi, akik búcsúzzunk tőled, elmondhatjuk: megtaláltuk benned az emberséget.

Kárpáti Zoltán válogatott publikációi Könyvek

2007 *Social Policy* (Szociálpolitika), revised 2. edition, university textbook. St. Steven University, Gödöllő, 280 old.

2003 *Learning Mall*, Report on the TEMPUS projects on socially excluded adult learners, carried out in ten CEE countries, co-author, Budapest-Brussels, 50 old.

2000 *The Sociology of Economy* (Gazdaságszociológia, textbook), Budapest Business School, Budapest, 120 old.

Social Policy (Szociálpolitika) /co-authored with Zsuzsa Hantó/ PHARE Publications, St. Steven University, Gödöllő. 286 old.

The Changing Rural Society (A vidéki társadalom átalakulása). /edited and co-authored/ PHARE Publications, St. Steven University, Gödöllő. 300 old.

1997 *Social and Regional Processes in the 1990'ies in Hungary* (Társadalmi és területi folyamatok az 1990-es évek Magyarországon /edited and co-authored/, Hungarian Academy of Sciences, Budapest, 297 old.

Social Conditions and Social Policy (Szociális helyzet és szociálpolitika) /co-authored with Zsuzsa Hantó/, Human Resources Foundation, Budapest, 267 old.

Social Policy (Szociálpolitika), University Text-Book (157 p.) and *University Reader* (330 pp.) (Co-authored with Zsuzsa Hantó), The University of Gödöllő

1994 *The Social Map of the City of Szombathely* (Szombathely szociális térképe), Szombathely-Budapest, 98 pp. and app.

1985 *Az urbanizációs folyamat társadalmi és gazdasági meghatározói*. Munkások munka- és lakáspolitikai magatartása. /Social and economic determinants in the urbanization process. Workers' attitudes on the labour and housing market./ PhD dissertation 219 old. Budapest: Institute of Sociology, /HAS/

1981 /with Zs. Hantó/, *Ipari munkások életmódja a pécsi agglomerációban* /Industrial workers' way of life in the urban region of the city of Pécs/, 207 p. Pécs: Transdanubian Research Institute, HAS

1978 /with L. Kulcsár/, *Szövetségi politika. /Alliance policy/* 85 p. Budapest: Research Center of Mass Communication

Könyvfejezetek

2001 *An Outline of the New Welfare Policy in Hungary*. (Co-authored with Zsuzsa Szeman) In: C. Asphalter (ed.) *Welfare Policies of the World* (Australia)

2000 *Where Rural Society is Heading?* (Merre tart a vidéki társadalom?) In: *The Changing Rural Society*

1998 *Region, Self-Government, Society* (Régió, önkormányzat, társadalom). In: Alma Mater, Budapest Business School Vol. I.

1997 *The Regional Dimension of the Systemic Change* (Rendszerváltás térszerte). In: *Social and Regional Processes in the 1990'ies*

- Regional Inequalities, Civil Society and Local Election* In: Political Stability in Eastern Europe. (eds. Jack Bielasiak and Krzysztof Jaszewicz), Warsaw University
- 1993 *The Regional Aspects of the Social Crisis and Unemployment* (Regionális szempontok a válság és munkanélküliség értékeléshez) In: Új exodus /Ed.: Vera Gáthy/ Hungarian Academy of Sciences
- 1992 *Regional Inequalities and the Perspective of Self-Government* (A területi egyenlőtlenségről és az önkormányzat lehetőségeiről) In: Leltár /Ed. Vera Gáthy/ Hungarian Academy of Sciences
- The Chance of Embourgeoisment in a Middle Town: The Case of Szombathely.* (A polgárosodás esélyei egy középvárosban: Szombathely) In: Középvárosok a mérlegen. /Ed. Imre Kovach/, Hungarian Academy of Sciences
- 1991 *History, Life History and Communication.* In: Methods for Study of Changing Forms of Life. /Ed. Ulla Björnberg/, European Coordination Centre for Research and Documentation in Social Sciences, Vienna, Austria
- Embourgeoisment and its environment* (A polgárosodás és környezete) In: Pesti Hírlap, 22 Nov. 1991
- Politics and Environment* (Politika és környezet). In: Pesti Hírlap, 27 Sept. 1991
- Embourgeoisment and Urbanisation* (Polgárosodás és városszerkezet) In: Társadalomkutatás, October 1991
- 1990 *Frihet och dubbelarbete hotar ungersk halsa. Social och ekonomisk kris i Östeuropa* (Freedom, Work, Health - Social and Economic Crisis in Eastern Europe/, Vigör, 1990 No.1, Stockholm
- 1986 *Peripheral Settlements in Hungary. The Example of Baranya Country.* pp. 128-134. /Gy. Enyedi and J. Veldman, eds./, Rural Development Issues. In: *Industrialized Countries.* Budapest-Utrecht: Regional Research Centre
- 1984 *Települési helyzet és az életkörülmények. / Habitation and life conditions/, pp. 140-163. /M. Szántó ed./ *Hogyan élünk? /How do we live?/, Budapest: The Publishing House of Economics and Law**
- 1984 *Dilemmák a falufejlesztésben. Demokratikus paternalizmus vagy a démosz kráciája? /Dilemmas in the village development. Democratic paternalism or rules by the demos?/ *Új Forrás*, Vol. XVI. No. 4., pp. 36-38.*
- Társadalmi problémák egy újonnan épült városi negyedben. /Social tensions in a newly built urban district/, *Magyar Építőművészet*, 1984, No. 2., pp. 22-VIII.
- 1983 *Ipari tevékenység a dorogi járás mezőgazdasági termelő-szövetkezeteiben. /Industrial auxiliaries of agricultural cooperatives in the Dorog district/, *Új Forrás*, Vol. XV. No. 2., pp. 41-63.*
- /with Zs. Hanto/ „Urbanizáció, elosztási politika és helyi hatalom” /Urbanization, allocation management an local power/, pp. 53-72. In /A. Böhm, L. Pal eds./, *Helyi közösségek I. Hipotézisek – kutatási módszerek /Local communities I. Hypotheses – research methods/. Budapest: Social Science Institute, CC HSWP*
- 1982 *Methodological uses of life history approach in a Hungarian survey in mobility and urbanization.* pp. 133-248. In: /D. Bertaux ed./, *Biography and society.* The life history approach in the social sciences. SAGE Studies in history approach. Volume 23./ London: SAGE Publications

- /with Zs. Hanto/ Településszerkezet és az életkörülmények a Baranya megyei aprófalvas régióban. /Settlement structure and life conditions in a region of small villages in Baranya county/, pp. 289-306. In: A.Vágvölgyi ed. *A falu a mai magyar társadalomban.* /The village in the contemporary Hungarian society/. Budapest: The Publishing House of the Hungarian Academy of Sciences
- /with Zs. Hanto/ A városi agglomeráció szociológiai vizsgálatának módszerei. /Methods of sociological research in urban regions/ pp. 139-166. In: J. Rechnitzer ed. *Vonzáskörzetek és agglomerációk.* /Attraction zones and agglomerations/ Budapest: The Publishing House of the Hungarian Academy of Sciences
- 1978 /with Zs. Hanto and A. Vágvölgyi/ The development of settlement structure in Hungarian villages. pp. 134-159. In: /T. Huszár, K. Kulcsár, A. Szalai eds. *Hungarian society and Marxist sociology in the nineteen-seventies.* Budapest: Corvina
- 1981 Elsőgenerációs ipari munkások foglalkozási mobilitása. /Occupational mobility of first-generation industrial workers./ *Területi Kutatások*, 1981, No. 4., pp. 56-70.
- 1972 Regionális egyenlőtlenségek és az életmód urbanizációja. /Regional disparities and the urbanization of ways of life./ *Szociológia*, Vol. III. No. 4., pp. 506-528.
- 1969 /with S. Radnóti/ Egy vitastílusról. /Comments on debate on Marx, I./, *Valóság*, Vol. XII. No. 6., pp. 103-106.
- /with S. Radnóti/ Egy vitastílusról. /Comments on a debate on Marx, II. *Magyar Filozófiai Szemle*, Vol. XIII. No. 5., pp. 985-990.
- Kutatási jelentések**
- 1993 *Marginalizálódás és életstratégiák a gazdasági és társadalmi átmenet időszakában.* Kutatási jelentés. 31 old.
- 1991 *Városszerkezet és a polgárosodás esélyei.* /Urbanisation and the Chance of a New Civil Life/, Institute of Sociology, Hungarian Academy of Sciences. 83 p.
- 1989 *Szombathely urbanisztikai és társadalmi szerkezte* /Urban and Social Structure of the Town of Szombathely/ Part No. 1. HAS Institute of Sociology, Budapest.
- 1984 *A szocializmuskép változásai az MKP és az MSZMP napilapjában, 1945–1983.* Összefoglalás. /Changes in socialism images in the official newspaper of the HCP and HSWP, 1945–1983. Summary chapter/, 28 pp. /Content analysis sponsored by the Research Center of Mass Communication/, Budapest
- 1983 *Társadalompolitika és falufejlesztés.* /Social policy and rural development/. 14 pp.
- A falusi lakásépítés társadalmi feltételei.* /Social conditions and rural housing/, 103 pp. /Theoretical preliminaries to a survey sponsored by the Ministry of Construction and Urban Development/, Budapest
- Szuburbanizáció a Dunántúlon: Kaposfüred esete* /Suburbanization in Transdanubia: the case of Kaposfüred/, 66 pp.
- /Empirical study sponsored by the Research Institute of Planning, Construction and Housing Development/, Budapest
- Lakásigények és lakásmobilitás Pécsen.* /Housing aspirations and housing mobility in the cities of Pécs/, 148 pp. /Empirical survey sponsored by the South-Transdanubian Planning Institute/, Pécs
- Városfejlesztés és forráspolitikai: Tapolca esete.* /Urban renewal and resource management: the case of Tapolca/, 29 pp. /Research sponsored by the Research Institute for Services/, Budapest

- Hogyan valósulnak meg a tervek? Esetek a regionális és lakáspolitikából.* /How do plans become reality? Case studies in regional and housing policy/, 102 pp. /Research sponsored by the Institute of Urban Planning/, Budapest
- 1982 *Döntési folyamatok elemzése a falufejlesztésben.* /Analysis of decision making in community development/. 46 pp. /Empirical study sponsored by the Research Institute for Services/, Budapest
- 1978 *Személyzeti kiválasztás és politika a közigazgatásban.* /Personnel selection and management in public administration/. 76 pp. /Research sponsored by the Trade Union of State Employees/, Budapest.
- A szövetségi politika a sajtóban.* /Management of alliance policies as reflected in the press./ 30 pp. /Content analysis sponsored by the Research Center of Mass Communication/, Budapest
- 1976 *Akadémiai kutatók életstílusa és kulturális magatartása.* /Lifestyles and cultural attitudes of academic intellectuals/. 109 pp. /Investigation sponsored by the Institute of Physics, HAS/ Budapest
- 1974 *Interjúk falusi vezetőkkel a pécsi városi régióban.* Empirikus módszerek és kutatási hipotézisek. /Interviews with village leaders in the region of the city of Pécs. Empirical methods and research hypotheses./ 83 pp. /Research sponsored by the Transdanubian Research Institute, HAS/, Pécs
- 1968 *Az esztétikai befogadás társadalmi problémái I. Kantnál és F. Schillernél.* /Social problems of the aesthetic perception in I. Kant and F. Schiller/. 79 p.